

Japanese Kunst

Xenakis Ensemble

Programma 1983

Het programma-onderdeel Japanse Kunst in het Holland Festival 1983
is mede mogelijk gemaakt door de steun van het Prins Bernhard Fonds.

Xenakis Ensemble

o.l.v. Huub Kerstens

PROGRAMMA:

19.00 - 20.00 uur

- Giacinto Scelsi : Khoom (1962)
voor sopraan, strijkkwartet, hoorn,
slagwerk (2)
Solist: Michiko HIRAYAMA, sopraan
- Joji YUASA : Territory (1977)
voor marimba, fluit, clarinet, contrabas,
slagwerk
Solist: Nachiko MAEKANE, marimba
- Joep Straesser : Signals and echoes (1981)
voor basclarinet, fluit, hobo, clarinet,
hoorn, trompet, strijkkwartet, contrabas,
piano, slagwerk
Solist: Harry Sparnaay, basclarinet
- Ton de Leeuw : And they shall reign for ever (1981)
voor sopraan clarinet, hoorn, piano, slagwerk
Solist: Jard van Nes, mezzo-sopraan

20.30 - 21.30 uur

- Iannis Xenakis : Anaktoria (1979)
voor clarinet, fagot, hoorn, strijkkwartet
- Minoru MIKI : Time for marimba (1981)
Solist: Nachiko MAEKANE, marimba
- Francois-Bernard Mâche : Aulodie (1983) *
Solist: Frank van Koten, hobo
- Fernando Grillo : Sternenlicht (1982) *
voor sopraan, fluit, hobo, clarinet, hoorn,
strijktrio, contrabas
Solist: Dorothy Dorow, sopraan

22.00 - 23.00 uur

- Satoshi OHMAE : Undulation (1980)
Solist: Nachiko MAEKANE, marimba
- Fernando Grillo : Taiacis (1982) *
Solist: Fernando Grillo, contrabas
- Maki ISHII : Black Intention II (1978)
voor hobo, clarinet, fagot

* wereldpremière

Louis Andriessen	: Disco (1982) voor viool en piano
Jo KONDO	: When wind blew (1979) voor fluit, hobo, clarinet, fagot, strijk- kwartet, contrabas, piano, slagwerk
Iannis Xenakis	: Akanthos (1977) voor sopraan, fluit, clarinet, strijkkwartet, contrabas, piano Solist: Michiko HIRAYAMA, sopraan

Het Xenakis Ensemble bestaat uit:

Huub Kerstens	: dirigent
Dorothy Dorow	: sopraan
Michiko HIRAYAMA	: sopraan
Jard van Nes	: mezzo-sopraan
Harry Sparnaay	: basclarinet
Kathinka Pasveer	: fluit
Frank van Koten	: hobo
Frans de Jong	: clarinet
Jeanette Ramseron	: clarinet
Johan Steinman	: fagot
Vincento Zarzo	: hoorn
Wim van Vliet	: trompet
Mifune TSUJI	: viool
Nico Brandon	: viool
Yuko INOUE	: altviool
Tadashi TANAKA	: violoncello
Fernando Grillo	: contrabas
Nachiko MAEKANE	: marimba
Luuk Nagtegaal	: slagwerk
Yoko ABE	: piano
René Eckhardt	: piano
Ad van 't Veer	: manager

Op initiatief van het Festival Nieuwe Muziek te Middelburg, werd met instemming van componist Iannis Xenakis in 1979 het Xenakis Ensemble opgericht. Het ensemble is samengesteld uit musici die zich gespecialiseerd hebben in de muziek van vandaag. De doelstelling van het Xenakis Ensemble is om zodanige programma's samen te stellen die in de tijd gezien als vernieuwend en grensverleggend aangemerkt kunnen worden. Als basis programma wordt dan ook uitgegaan van de muziek van Iannis Xenakis, zijn leerlingen, zijn beweging. Xenakis kan immers beschouwd worden als een van de weinige componisten die een werkelijke doorbraak in de esthetiek en de compositie-technieken van de moderne muziek heeft bereikt. Het Xenakis Ensemble gaf concerten in Middelburg, Utrecht, Amsterdam, Groningen, Brussel, Parijs, Gent en Antwerpen. Dirigenten hierbij waren: Maki ISHII, Geoffrey Madge, Otto Ketting, Frank van Koten, Huub Kerstens. In Nederland bracht het ensemble voor de radio reeds vele werken van Xenakis in première.

De Oost-West Marathon

'Een concert van vier uur, waaruit gedenkwaardige conclusies kunnen worden getrokken over verschillen en overeenkomsten tussen oost en west'.

Aldus staat er te lezen op de programma-aankondiging die het Xenakis Ensemble de afgelopen weken heeft verspreid.

Zonder op uw eigen conclusies vooruit te willen lopen, moeten we wel vaststellen, dat de in drie blokken verdeelde marathon programmatisch niet zo is samengesteld dat de verschillende werken op conclusies aansturen. De muziek gaat in eerste instantie bepaald niet over die verschillen of overeenkomsten maar over muziek. Geen van de componisten is in deze werken erop uit geweest een oost-west verklaring af te leggen. En het zou te ver voeren om te stellen, dat je aan de combinatie van b.v. Scelsi, Yuasa, De Leeuw, Xenakis, Miki, Grillo en Andriessen een conclusie over zo iets algemeen als tegenstellingen tussen oost en west zou kunnen verbinden. Bovendien: vertegenwoordigt de Japanse muziek de geest van het oosten en in hoeverre zijn de componisten op het programma representatief?

Kortom: verwacht niet dat u na vanavond een duidelijk beeld hebt van wat de westerse en oosterse muziek al of niet met elkaar gemeen hebben. Maar dat er veel prachtige muziek te beluisteren valt, dat staat voorop.

Of het toeval is of niet, dat Giacinto Scelsi de marathon opent, hij is de componist die van zichzelf beweert dat hij precies op de grens tussen west en oost woont. Zijn huis staat aan de voet van de Palatijnse heuvel in Rome, de plaats waar de Romeinse Keizers hun paleizen hadden. Scelsi zegt dat de scheidslijn tussen west en oost dwars door zijn huis loopt en dat de daarmee verbonden energie zijn muziek heeft bepaald. Hoe dat ook zij, lang voordat de westerse wereld enige interesse kreeg in de geestelijke waarde van het oosters denken, reisde Scelsi al door India en andere oosterse landen; dat was in het begin van de jaren vijftig. Sindsdien spreekt hij over zijn muziek als over klinkende velden van kosmische energie. De titels van zijn werken wijzen op sterke bindingen met occulte, kabbalistische en mystieke werelden van zowel westerse als oosterse oorsprong. 'Khoom' is speciaal geschreven voor de Japanse sopraan Michiko HIRAYAMA wier stemtechniek met name in Scelsi's muziek zeer oosters is en derhalve een niet-westerse expressiviteit teweegbrengt.

Joji YUASA's 'Territory' (1977), voor marimba (een in de moderne Japanse muziek opvallend populair instrument) en instrumenten zou je een confrontatie en wisselwerking tussen verschillende territoria kunnen noemen, die elk een eigen mentaliteit vertegenwoordigen. De marimba bepaalt het kader waarin de andere instrumenten in diverse combinaties hun woordje doen.

'Signal and echoes' van Joep Straesser geeft heel precies aan waar het in dit stuk om te doen is: signalen vinden hun weerklink die weer signalen oproepen, die op hun beurt... enz. De rol van de basclarinet is die van aangever.

'And they shall reign for ever' van Ton de Leeuw, de Nederlandse componist die zich ook in zijn muziek altijd bezig houdt met de integratie van oost en west zonder dat je er nu precies de vinger op kunt leggen, is geheel gebaseerd op teksten uit de Apocalyps. Het bestaat uit 6 delen.

BIOGRAFISCHE GEGEVENS

Fernando Grillo (1944); contrabassist, componist, studeerde aan het conservatorium te Perugia. Hij heeft als solist veel concerten gegeven in Italië en andere Europese landen. Hij heeft een aantal composities voor o.a. contrabas-solo en een contrabas-concerto geschreven waarbij hij nieuwe speeltechnieken ontwikkelde. In 1975 behaalde Grillo de eerste prijs in het Gaudeamus concours. Veel componisten schreven speciaal voor hem.

Michiko HIRAYAMA werd geboren in Tokyo waar zij ook haar muzikale studie afrondde. In 1960 kwam zij in contact met de avant-garde componisten in Europa. Inmiddels zijn meer dan 100 composities aan haar opgedragen en verscheidene zijn speciaal geschreven voor haar unieke vocale capaciteiten.

Zij maakt sinds enkele jaren een systematische studie van de uitvoeringspraktijk van het gregoriaans. Het resultaat wijkt nogal af van wat er op dat gebied algemeen bekend is. Alle vocale werken van Scelsi zijn exclusief aan haar opgedragen.

Dorothy Dorow werd in Londen geboren en studeerde aanvankelijk compositie. Pas later legde zij zich toe op zingen. Na haar debuut in 1958 kreeg zij snel grote bekendheid als vertolkster van hedendaagse muziek. Zij heeft zich in Nederland gevestigd, doceert zang en geeft internationale meesterkursussen.

Nachiko MAEKANE werd geboren in 1957 in Kobe, Japan en studeerde aan het Osaka College of Music. Zij studeerde o.a. bij Keiko ABE, Tohru KITANO en volgt nu een cursus aan het Brooklyn Conservatory in New York. Zij behaalde in 1983 de eerste prijs op het Gaudeamus concours voor vertolkers van muziek van onze tijd.

Harry Sparnaay werd geboren in 1944 en studeerde aan het Conservatorium te Amsterdam. Hij wordt gerekend tot 's werelds beste uitvoerende musici op basclarinet. Vele componisten schreven composities voor hem. Hij is docent basclarinet en hedendaagse muziek aan het Conservatorium te Amsterdam.

Huub Kerstens studeerde kerkmuziek, koordirectie, piano en hoorn op het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en orkestdirectie bij Michel Tabachnik, is dirigent van drie studenten-koren te Amsterdam en koorleider van het Nederlands Kamerkoor en schreef verschillende composities die uitgegeven zijn bij Donemus.

Jard van Nes studeerde eerst piano en daarna zang bij Herman Woltman aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. In het kader van de Nederlandse Muziekprijs studeert zij momenteel bij Christa Ludwig. Jard van Nes zong in november 1982 ook de eerste uitvoering van 'And they shall reign for ever'.